

Redactioneel

123

Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden; Nederland op de vingers getikt

In *Nieuwsbrief Strafrecht* is onder nummer 74 opgenomen het standpunt van het Human Rights Committee – verder te noemen het Comité – van de VN in een zaak tegen Nederland. Centraal staat de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden.

Beoordeeld wordt een vonnis van de kinderrechter in de Rechtbank Almelo uit 2009. Het betrof een minderjarige die DNA-materiaal moest afstaan na een veroordeling.

Het Comité oordeelt dat Nederland in genoemde wet ten onrechte geen onderscheid maakt tussen minderjarigen en meerderjarigen. Opgemerkt wordt dat de inmenging in de persoonlijke levenssfeer van de minderjarige niet in verhouding staat tot het legitieme doel van preventie en onderzoek naar ernstige misdrijven. Die inmenging wordt willekeurig/arbitrair genoemd en levert strijd op met het bepaalde in art. 17 van het Internationale Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten.

Zo constateert het Comité onder meer:

“9.10 Finally, the Committee notes the State party’s argument that the Act does not distinguish between children and adults because there is no reason to make a legal distinction between them for the purpose of preventing, investigating and prosecuting criminal offences and that the Act is not contrary to the best interest of the child. The Committee however considers that children differ from adults in their physical and psychological development, and their emotional

and educational needs. As provided for, in, among others, articles 24 and 14(4) of the Covenant, State parties have the obligation to take special measures of protection. In particular, in all decisions taken within the context of the administration of juvenile justice, the best interest of the child should be a primary consideration. Specific attention should be given to the need for the protection of children’s privacy at criminal trials. As explained by the author, her age was never taken into consideration, including throughout the tissue sample collection process, where she was not informed of the possibility of objecting to the sample being collected by a police officer, nor was she informed of the possibility that she could be accompanied by her legal representative.

9.11 Accordingly, the Committee finds that, although lawful under domestic law, the interference with the author’s privacy was not proportionate to the legitimate aim of prevention and investigation of serious crimes. Therefore, the Committee concludes that such interference was arbitrary and in violation of article 17 of the Covenant”.

In zijn arrest van 13 mei 2008¹ merkte de Hoge Raad al op dat in de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden voor een generieke uitzondering voor minderjarigen geen plaats is.

Vanaf de inwerkingtreding van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden was er stevige kritiek op het ontbreken van genoemd onderscheid, onder meer ook uit de hoek van de RSJ, Defence for children en de advocatuur.

Bestudering van beslissingen van rechtbanken in Nederland leidt tot de conclusie dat er zeer verschillend wordt geoordeeld in zaken waarin door minderjarigen een bezwaarschrift is ingediend tegen het bepalen en verwerken van het afgenomen DNA-materiaal.

1. HR, cassatie in het belang der wet, 13 mei 2008, NJ 2008, 627.

Het gaat om de interpretatie van de uitzonderingsgrond² in de wet, inhoudende dat geen DNA-onderzoek zal plaatsvinden indien het redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van het DNA-profiel van de veroordeelde, gelet op de aard van het misdrijf of de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd, niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van veroordeelde.

Sommige rechtbanken leggen deze uitzonderingsgrond beperkt uit.³

Andere rechtbanken kennen een ruimere uitleg en verklaren vaker een ingediend bezwaarschrift gegrond.⁴

Rechtbanken die voor een ruime uitleg kiezen en niet zelden art. 3 IVRK⁵ ook aanhalen, achten – in het kader van een belangenafweging – met name de navolgende feiten en omstandigheden van belang:

- De reële ernst van het feit.
- De leeftijd van de veroordeelde.
- Was er sprake van recidive.
- Is er na de veroordeling opnieuw contact geweest met politie/justitie.
- Is er een positieve ontwikkeling in het leven van de jongere te constateren.
- Hoe wordt het recidive-risico beoordeeld.
- Zou een meerderjarige in een soortgelijke zaak een geldboete als straf opgelegd gekregen hebben (de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden is dan namelijk niet van toepassing, gelet op art 1 van die wet. Dit aspect is relevant omdat juist in het jeugdstrafrecht om pedagogische redenen

snel wordt gekozen voor een taakstraf.

Al met al is er thans niet sprake van rechtsceenheid en rechtsgelijkheid.

Mijn voorstel is dat de wettelijke regeling thans wordt gewijzigd en wel in die zin dat de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden niet van toepassing zal zijn op minderjarigen, tenzij die minderjarige ten tijde van het begaan van het feit ten minste 16 jaar oud was en onherroepelijk is veroordeeld tot onvoorwaardelijke jeugddetentie of de maatregel van plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (onvoorwaardelijk).

Het gaat dan in ieder geval om serieuze, meer ernstige feiten.

Dit voorkomt ook dat kinderen van bijvoorbeeld 12 of 13 jaar na een als jeugdzonde te bestempelen winkeldiefstal of vernieling in de DNA-databank belanden.

Minderjarigen hebben een bijzondere positie. Uitgangspunt is opvoeding.

Kinderen kunnen en mogen leren van hun fouten. De wetgever heeft hier onvoldoende rekening mee gehouden in de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden.⁶

Het woord is nu aan de wetgever.

mr. H. Anker

2. Zie art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden.

3. Rb. Noord-Nederland z.p. Leeuwarden 12 februari 2018, rekestnr. 18/1, parketnr. 17/675 119-10.

4. Rb. Zeeland-West-Brabant 20 december 2017, rekestnr. 17-005546, parketnr. 02/001087-16; Rb. Limburg 17 oktober 2017,

ECLI:NL:RBLIM:2017:10627; Rb. Den Haag 7 november 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:13188; Rb. Amsterdam 14 september 2017,

ECLI:NL:RBAMS:2017:9870.

5. Art. 3 IVRK (Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind) gaat ervan uit dat de belangen van het kind de eerste overweging vormen.

6. Zie in dit verband ook: H.C. Ingelse, 'DNA-afname bij veroordeelde minderjarigen: moet dat zomaar mogen?', *FJR* 2008, 88, p. 208 t/m 214. D. Moerman, 'DNA-afname bij jeugdigen: noodzakelijk in een democratische samenleving?', in: *Proces* 2010 (89), 3, p. 165 t/m 176.